

Warszawa, dnia 31 lipca 2017 r.

**Stanowisko
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych**

1. Przedmiot sprawy i zagadnienie podlegające rozstrzygnięciu

W dniu 9 lipca 2017 roku do Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych skierowana została prośba o przedstawienie stanowiska w sprawie możliwości pełnienia przez radcę prawnego funkcji członka zarządu/pełnomocnika w sytuacji jednoczesnego zatrudnienia tego radcy prawnego w ramach stosunku pracy ewentualnie w ramach umowy zlecenia w spółce z.o.o.

2. Źródła prawa i materiały wykorzystane do zajęcia stanowiska

W celu przedstawienia stanowiska w sprawie oparto się na następujących przepisach prawa:

- 1) Kodeks Etyki Radcy Prawnego – Uchwała Nr 3/2014 Nadzwyczajnego Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 22 listopada 2014 r.
- 2) Ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 233 z późn. zm.)
- 3) Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz. Wyd. 2, Warszawa 2017, red. T. Scheffler
- 4) Kodeks Spółek Handlowych z dnia 15 września 2000 r. (Dz.U. z 2016 r., poz. 1578 z późn. zm.)

3. Analiza zagadnienia

Na wstępie wskazać należy, że szczegółowe udzielenie odpowiedzi na przekazane Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu Krajowej Rady Radców Prawnych pytanie, w kontekście jego lakoniczności, nie jest możliwe bez znajomości stanu faktycznego stanowiącego tło dla powstałych w tym przedmiocie wątpliwości.

Tym niemniej - kwestię zakazu łączenia stanowisk w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością reguluje przepis art. 214 § K.S.H., zgodnie z którym „członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej”.

Literalne brzmienie w/w przepisu wskazuje, że ograniczenia w łączeniu stanowiska radcy prawnego w spółce z o.o., dotyczą jedynie członkostwa w radzie nadzorczej lub komisji rewizyjnej, zaś spod reżimu zakazu wyłączone pozostaje członkostwo w zarządzie spółki.

Powyższe, każdorazowo należy odnieść do unormowań zawartych w Kodeksie Etyki Radcy Prawnego (dalej KERP) dotyczących zasad ogólnych wykonywania zawodu, niezależności radcowskiej oraz unikania konfliktu interesów a także do zapisów Ustawy o radcach prawnych i okoliczności danego stanu faktycznego.

I tak – zgodnie z art. 6 KERP radca prawny, mając na uwadze treść roty ślubowania określonej w ustawie o radcach prawnych, obowiązany jest wykonywać czynności zawodowe rzetelnie i uczciwie, zgodnie z prawem, zasadami etyki zawodowej oraz dobrymi obyczajami. W myśl zaś art. 7 KERP niezależność w wykonywaniu zawodu radcy prawnego jest gwarancją ochrony praw i wolności obywatelskich, demokratycznego państwa prawnego oraz prawidłowego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości (ust. 1). Radca prawny, przy wykonywaniu czynności zawodowych, powinien być wolny od wszelkich wpływów wynikających z jego osobistych interesów, nacisków z zewnątrz oraz ingerencji z jakiegokolwiek strony lub z jakiegokolwiek powodu. Wyrażone przez kogokolwiek polecenia, ograniczające niezależność sugestie czy wskazówki, nie mogą wpływać na prezentowane przez niego stanowisko w sprawie (ust. 2). Radca prawny nie może naruszać zasad etyki zawodowej i niewłaściwie wywiązywać się z obowiązków zawodowych w celu spełnienia oczekiwań klienta lub osób trzecich (ust. 3).

Pamiętać należy, że niezależność w związku ze świadczeniem pomocy prawnej jest jedną z podstawowych wartości zawodu radcy prawnego. Niezależność ta ma ogromne znaczenie tak z punktu widzenia ochrony konstytucyjnych praw i wolności obywatelskich, jak i prawidłowego funkcjonowania całego wymiaru sprawiedliwości, którego elementem jest zawód radcy prawnego – jako zawód zaufania publicznego (art. 17 ust. 1 Konstytucji RP). Osoba wykonująca zawód rady prawnego nie może podlegać żadnym wpływom, w tym także tym związanym np. z jego ekonomicznymi czy też finansowymi powiązaniem z innymi podmiotami. Nie może również ulegać naciskom oraz ingerencjom z zewnątrz – bez względu na osoby próbujące wpływać na radcę prawnego czy też powody takich oddziaływań. Stanowisko zajmowane przez radcę prawnego w sprawie powinno być wynikiem wyłącznie jego poglądów (tak: *T. Scheffler* (red.), *Kodeks Etyki Radcy Prawnego. Komentarz*. Wyd. 2, Warszawa 2017, Legalis).

Powyższe ściśle łączy się także z obowiązkiem radcy prawnego przejawiającym się w unikaniu konfliktu interesów, o którym mowa w art. 10 oraz art. 25 i n. KERP. Obowiązek unikania przez radcę prawnego konfliktu interesów służy zapewnieniu niezależności, a także dochowaniu tajemnicy zawodowej oraz lojalności wobec klienta. Aspekt ten jest ważny w korelacji z treścią przepisu art. 211 § 1 K.s.h, zgodnie z którym „członek zarządu nie może bez zgody spółki zajmować się interesami konkurencyjnymi ani też uczestniczyć w spółce konkurencyjnej jako wspólnik spółki cywilnej, spółki osobowej lub jako członek organu spółki kapitałowej bądź uczestniczyć w innej konkurencyjnej osobie prawnej jako członek organu. Zakaz ten obejmuje także udział w konkurencyjnej spółce kapitałowej w przypadku posiadania przez członka zarządu co najmniej 10% udziałów lub akcji tej spółki albo prawa do powołania co najmniej jednego członka zarządu”.

Z tego punktu widzenia konieczne jest analizowanie świadczonej przez radcę prawnego pomocy prawnej na rzecz innych podmiotów, w których przedmiot świadczonej działalności się pokrywa. Jak wskazał Z. Jara „zajmowanie się działalnością konkurencyjną to również świadczenie usług na rzecz konkurencyjnego podmiotu, w postaci udzielania pouczeń, doradztwo, wydawanie dyspozycji pracownikom, praktyczny instruktaż, dzielenie się wiedzą i doświadczeniem, przebywanie na terenie zakładu produkcyjnego konkurencyjnego podmiotu (tak: *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, red. Z. Jara, Legalis).

Końcowo rozważenia wymaga także powiązana z zasygnalizowanym pytaniem problematyka, tj. czy radca prawny wykonujący zawód w jednoosobowej kancelarii może jednocześnie być zatrudnionym w charakterze pracownika lub pełnić funkcję członka zarządu spółki z.o.o. i w ramach tej funkcji – z racji posiadanych uprawnień radcowskich – świadczyć pomoc prawną klientom tej spółki poprzez reprezentowanie ich w procesach.

W kwestii tej wypowiedział się Ośrodek Badań Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych. W stanowisku z dnia 26 marca 2014 r. stwierdzono, że Kodeks Etyki Radcy Prawnego nie zakazuje, co do zasady, jednoczesnego wykonywania zawodu radcy prawnego w jednoosobowej kancelarii i pełnienia funkcji prezesa zarządu spółki kapitałowej. Zabrania jednak, w art. 19 (*aktualnie artykułowi temu odpowiada art. 25*), podejmowania się „zajęć niedopuszczalnych” tj. uczestniczenia w czynnościach uwłaczających godności zawodu lub podważających do niego zaufanie. Odnosi się to do czynności nie będących czynnościami zawodowymi wchodzącymi w zakres świadczenia pomocy prawnej, a więc również do działań biznesowych. Art. 8 ustawy o radcach prawnych wylicza dozwolone prawem formy organizacyjno-prawne wykonywania zawodu. Wynika z niego, że radca prawny nie może wykonywać zawodu w formie spółki kapitałowej. Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 28 lutego 2008 r., sygn. akt III CSK 245/07 („Monitor Prawniczy” z 2009 r. nr 3, s.148) stwierdził, że usług prawniczych zastrzeżonych dla radców prawnych spółka kapitałowa nie może świadczyć swoim klientom przy pomocy radcy prawnego zatrudnionego w tej spółce na podstawie umowy o pracę lub umowy zlecenia, ponieważ **naruszałoby to ograniczenia wynikające z przywołanego wyżej art. 8**. Taki radca prawny może świadczyć pomoc prawną wyłącznie na rzecz tej spółki, ale już nie na rzecz jej klientów, nawet jeśli przedmiotem działania spółki byłoby świadczenie pomocy prawnej. Należy więc przyjąć, iż powyższy zakaz wynikający z art. 8 w/w ustawy trzeba odnieść również do radcy prawnego świadczącego pracę na rzecz spółki jako prezesa jej zarządu. Umowa ze spółką musiałaby przecież w tej sytuacji zobowiązywać prezesa zarządu do świadczenia pomocy prawnej jej klientom poprzez reprezentowanie ich w procesach sądowych. Uzasadniony jest więc pogląd, że świadczenie pomocy prawnej przez prezesa zarządu spółki kapitałowej na rzecz klientów tej spółki stanowiłoby naruszenie art. 8 ustawy o radcach prawnych.

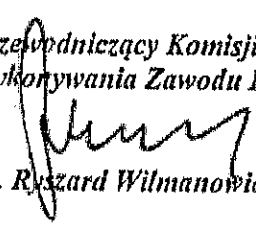
4. Podsumowanie

Konkludując, analiza przepisów Kodeksu spółek handlowych w korelacji z przepisami Kodeksu Etyki Radcy Prawnego wskazuje, że **brak jest norm prawnych**, które zakazywałyby łączenie stanowiska radcy prawnego w spółce z.o.o. z funkcją członka zarządu takiej spółki (bez względu na formę – stosunek pracy/umowa zlecenia). Ewentualne ograniczenia dotyczą jedynie członkostwa w radzie nadzorczej lub komisji rewizyjnej. Możliwa jest także sytuacja, w której sama umowa spółki ogranicza osobowy skład zarządu. Odrębnego rozważenia, co zaakcentowano wcześniej, wymaga kwestia świadczenia przez radcę prawnego pomocy prawnej klientom spółki z.o.o., w której radca ten jest zatrudniony bądź pełni funkcję członka zarządu.

Zaakcentowania wymaga jednakże, że specyfika zawodu radcy prawnego oraz przepisy samorządowe wymagają od każdego przedstawiciela korporacji dogłębnej analizy, czy w danym stanie faktycznym połączenie w/w stanowisk licować będzie z etyką zawodu, nie narażając przy tym godności i niezależności radcowskiej na szwank.

Opracował:
r. pr. Jacek Klimowicz

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP


r. pr. Ryszard Wilmanowicz